

INSTRUCȚIUNILE MEDICULUI ȘI CHIRURGULUI ORAȘULUI BRAȘOV 1763

șef lucr.dr. **Ion V. Moleavin**, Prof.univ.dr. **Liliana Rogoza**,
Facultatea de Medicină, Universitatea Transilvania Brașov

Abstract:

First doctors of Brasov city, Johann Friedrich Mylius physicus ordinarius and Michael Czackul academicus and city surgeon have established instruction for the doctor and surgeon of the city, on the second and fifth of December 1763, as they received orders from the city council. Both were concluded on the seventh of December 1763. They took on account these documents in 1782 when they established the doctors' and pharmacists' oath. We reproduce in this paper both the projects and the final instruction as they were established at those times. The material was given from the Brasov city archive, due to Mrs. Elisabeta Marin, director of the institution.

Keywords: medical instruction, oath,

Brașovul, leagăn de istorie, cultură și civilizație, aflat la întretăierea drumurilor politice și economice dintre cele 3 țări românești este recunoscut, în lumea iatro-științifică, atât printr-o serie de documente care au reglementat profesia medicală, unele fiind considerate adevărate coduri etice, dar și prin faptul că aici s-au născut sau au creat personalități reprezentative pentru medicina românească.

Primii medici ai Brașovului Johann Friedrich Mylius physicus ordinarius și Michael Czackul academicus și chirurg al orașului în data de 2 respectiv 5 decembrie 1763 au redactat proiectele pentru instrucțiunile medicului și chirurgul orașului Brașov, în urma dispozițiilor primite de la superiorii orașului. Ambele au fost parafate pe data de 7 decembrie 1763. De aceste instrucțiuni s-a ținut cont în redactarea jurămintelor medicului și farmacistului din anul 1782 cât și de spiritul hipocratic. Redăm în continuare atât proiectele cât și instrucțiunile finale așa cum au fost ele concepute la data respectivă.

Proiectul pentru instrucțiune conceput de Johann Friedrich Mylius physicus ordinarius.

După ce mi s-a cerut să stabilesc obligațiile unui medic al orașului, am considerat că ele trebuie să cuprindă următoarele puncte:

1. Să dețină un certificat de la universitățile la care a studiat, prin care să dovedească știința, îndemânarea și comportarea sa.
2. Să fie atent la schimbările timpului, pentru a fi în stare ca, prin sfaturi bune, să mențină starea sănătății oamenilor, iar dacă aceștia se vor îmbolnăvi, să-și dea toată silința pentru ai ajuta și vindeca, atât cât va putea.

3. *Dacă se întâmplă să izbucnească boli epidemice sau contagioase, atunci medicul trebuie să anunțe autoritățile, pentru a da la timp ordine și dispoziții potrivite, care să împiedice, pe cât posibil, răspândirea acestora.*
4. *În cazurile de moarte subită, moarte naturală sau prin violență, medicul trebuie să examineze corpul în exterior și interior și să ia în considerare împrejurările în care s-au petrecut faptele, pentru a putea stabili cu exactitate în procesul verbal (visum reperi-tum) cauza morții, precum și lethalitatem sau illethalitatem. Aici trebuie să ia în considerare răniurile accidentale provocate prin bătaie, împușcare, lovire, înjunghiere etc., precum și toate cazurile de otrăvire.*
5. *Trebuie să examineze cu toată conștiin-ciozitatea copiii abandonăți, dacă s-au născut la timp normal și vii sau dacă s-au născut prematur, anormal și morți, să folosească toată priceperea și experiența pentru a stabili adevărul.*
6. *Trebuie să fie examinați de către medicul orașului și hermafrodiții, impotenții și persoanele feminine suspecte.*
7. *După dispozițiile acum în vigoare, medicul orașului trebuie să întocmească rapoartele despre bolnavi și decedați, să-i treacă într-un registru și să întocmească despre morți rapoarte pe care să le înainteze judeului primar al orașului, ceea ce se întâmplă zilnic.*
8. *Medicul orașului a întocmit până acum tabele-raport, dar, pentru că nu au fost epidemii sau boli deosebite, acestea nu s-au*

- întocmit de câteva luni.
9. Cele descrise se întâmplă și în district, nu numai în oraș (atunci ele intră tot în atribuțiile medicului), el fiind medic atât pentru oraș cât și pentru district.
  10. Trebuie să supravegheze activitatea farmaciștilor, chirurgilor și moașelor, iar pe cele din urmă să le verifice și să le instruiască.
  11. Trebuie să-i anunțe autorităților pe carpaci, șarlatani și medicii clandestini, pentru a le împiedica activitatea.
  12. Dacă izbucnesc epizootii, medicul trebuie să cerceteze cauzele și să propună mijloace potrivite pentru înlăturarea răului.

Deci obiectivul medicului orașului trebuie să fie tot timpul menținerea sănătății publice, pentru a înlătura pierderile, prin toate mijloacele. Acestea au fost observate și îndeplinite până acum cu toată conștiinciozitatea și în măsura posibilităților. În mod special, la epidemia de ciumă care a trecut eu am vizitat visu et tactu pe primii infectați (contacti) care au fost izolați după aceea. Aceste puncte au fost redactate conform dispoziției superioare.

Semnat în Brașov

Johann Friedrich Mylius

Anul 1763, ziua 2 decembrie

Physicus-ordinarius

Instrucțiune pentru domnul medic (Physicus) din acest oraș

Emisă la 7 decembrie 1763

Dacă ar trebui să precizăm care erau atribuțiile medicului angajat de autoritățile din perioada respectivă și care era rolul și locul lui în menținerea și îmbunătățirea stării sănătății fiecărui membru al comunității pe care o deservea trebuie să analizăm instrucțiunile elaborate în 1763.

Se consideră că medicul trebuie să fie capabil să se implice în activitatea de prim ajutor, atât prin vorbă, cât și prin faptă, trebuie să aibă cunoștințe temeinice despre medicină. Medicul orașului trebuie:

1. Să arate sau să prezinte un atestat autentic de la universitatea unde a studiat
2. Are datoria să vegheze asupra schimbărilor timpului, care, având o influență periculoasă asupra stării sănătății, el trebuie să preîntâmpine la timp sau să înlătore cazurile îngrijorătoare (grave) și să împiedice răspândirea bolii; de aceea:

3. Medicul orașului este obligat, atunci când apar boli epidemice sau contagioase, să examineze personal atât pe bolnavi, cât și pe cei decedați. Apoi să întocmească urgent un raport corect și să-l înainteze autorităților. Să urmărească (starea sănătății) atât în district, cât și în oraș, ambele fiindu-i subordonate. Pentru a fi mai sigur în această direcție este necesar ca:
4. Medicul orașului să țină la zi un registru, în care să treacă toți morții din oraș și din district; să se intereseze despre cauza bolii și a decesului, după cursul evenimentelor și desfășurarea acestora, lunar, săptămânal sau zilnic.
5. În mod special, la cazuri de moarte subită, naturală sau prin violent, trebuie să examineze corpul exterior și interior visu et tactu, să ia în considerare toate împrejurările, pentru că el, domnul medic al orașului, să poată întocmi corect (procesul verbal) visum repertum de constatare a morții și să știe să precizeze corect causam mortis, lethalitatem sau illethalitatem. Prin aceasta nu se înțelege numai examinarea în cazurile de răniri mortale, otrăviri sau cazuri de moarte naturală, ci proveniența tuturor rănilor accidentale din bătaie, lovire, împușcare, înjunghiere etc. Rapoartele trebuie întocmite în așa fel încât să reiasă corpus delicti et meritum causae. În acest sens, domnul medic al orașului trebuie:
6. Să examineze toți copiii abandonați (găsiți) și să constate dacă s-au născut la termen, normal și în viață, sau dacă s-au născut prematur, anormal și morți; să folosească toate mijloacele și experimentele pentru a stabili adevărul.
7. Trebuie de asemenea să fie vizitați de către domnul doctor al orașului și hermafrodiții, impotenții și femeile suspecte.
8. Deoarece cârpacii, șarlatanii și medicii clandestini pot pricinui nenorociri mari, medicul orașului are obligația să-i cerceteze, să-i denunțe autorității publice, pentru a le împiedica din timp activitatea.
9. În mod special trebuie să aibă grija ca moașele să-și facă datoria conștiincios, conform jurământului, să le controleze de mai multe ori și, acolo unde este cazul, să le sfătuiască și să le ajute prin vorbă și faptă;

de asemenea să aibă grijă ca farmaciștii, chirurgii și cum se mai numesc ei să-și facă pe deplin datoria.

10. El personal, domnul medic al orașului, este în mod deosebit obligat ca de la pacienții înstăriți să ia un onorar mic, dar de la sărăci și arestați (prizonieri), care nu pot plăti, să nu ia nimic, arătându-le dragoste creștinească și caritate (îndurare); să-i consulte gratuit, iar medicamentele să le dea de asemenea gratuit. Trebuie să practice medicina așa cum se pretinde de la un medic conștiincios, harnic și precaut. În afară de faptul că domnul medic al orașului este obligat să se îngrijească cu toată silința de starea sănătății oamenilor, este în același timp și dator:
11. Să stabilească cauzele izbucnirii epizootiilor, de unde provin acestea, să cerceteze amănunțit rapoartele informative și să indice modalitatea de înlăturare a răului.
12. Dacă aceste instrucțiuni se mai pot complectea cu unele sau altele ce pot fi în folosul sănătății publice se are în vedere ca un medic cinstit, cu experiență și conștiință, le va îndeplini prin vorbă și prin faptă, fără să-i fie necesară o instrucțiune mai amplă.

Proiect pentru chirurg

Cu toate că chirurgul orașului de aici nu a avut la dispoziție instrucțiuni scrise, îndatoririle acestuia au fost următoarele:

1. Chirurgul orașului trebuie să se deplaseze la fața locului, împreună cu medicul orașului, în toate cazurile de moarte subită, fie în oraș, fie în district, trebuie să împiedice răspândirea infecției și, după cercetări amănunțite, privind împrejurările morții, trebuie să examineze cadavrul și, dacă este cazul, să-l autopsieze pentru a determina cauza morții și, împreună cu medicul orașului, să întocmească procesul-verbal de constatare, pe care să-l înainteze magistratului orașului Brașov.
2. Dacă cineva a decedat în urma bătăii, împușcării, lovirii, înjunghierii etc. sau a altor leziuni, ori dacă e bănuț de otrăvire, omucidere, pruncucidere (aici intră și copii abandonati), fie că a murit în oraș, fie în district, chirurgul orașului, împreună cu medicul orașului, este obligat să se prezinte la fața locului și, în prezența medicului

orașului, să facă personal autopsia. Dacă dintre cei răniți se mai află unii în viață, atunci este obligat să-i examineze și să întocmească, împreună cu medicul orașului, procesul verbal de constatare.

3. Chirurgul orașului trebuie să examineze pe cei arestați, indiferent de boală, în închisoare sau în alte locuri de detenție.

Acestea au fost majoritatea obligațiilor chirurgului orașului. Începând din 10 ianuarie 1763, de când am trecut pe acest post de chirurg al orașului, din cauza izbucnirii epidemiei de ciumă la Bran, la Colibașii de Sus, s-a adăugat acestui serviciu o nouă obligație. Imediat după intrarea mea în slujbă am primit de la Comisia Sanitară Subdelegată, prin magistrul orașului Brașov, ordinul să examinez bolnavii și morții care nu apelaseră la medic, fiind foarte mulți în cele trei suburbii, și care nu-și puteau permite, din cauza sărăciei, să aibă un medic, și apoi să înaintez un raport medicului orașului. În cele șapte luni am prestat această muncă cu conștiinciozitate, când în afară de mulți bolnavi, am examinat visum et tactum și vreo cinci zeci de morți, atât din oraș, cât și în cartiere, lucru pe care-l pot dovedi prin registrul meu; apoi am întocmit pentru fiecare un raport, pe care l-am înaintat medicului orașului. Am mers în district, în satele unde în acești ani au fost boli epidemice, și împreună cu medicul orașului, la ordinul magistratului, am umblat mult, iar în unele sate am intrat în fiecare casă în care au fost bolnavi și, după ce s-a examinat boala, i-am consultat pe bolnavi visu et tactu. La întoarcere am întocmit amândoi raportul, pe care l-am înaintat magistratului. În sfârșit, vă rog cu supunere să luați în considerație, având în vedere serviciile prestate, că între acest serviciu și salariu nu există nici o proporție.

Brașov, 5 decembrie 1763

Michael Czackul

Academicus și chirurg al orașului

Instrucțiune pentru chirurgul orașului Redactată la 7 decembrie 1763

Deoarece sarcinile și profesia chirurgului sunt acelea de a examina paraliziiile și defectele externe ale corpului uman se

înțelege de la sine că acesta trebuie să posede și cunoștințe temeinice asupra corpului omenesc și asupra tuturor defectelor care l-ar putea afecta. Așa cum acestea se cer unui chirurg în mod general, pentru a contribui la menținerea sănătății publice, tot așa el trebuie ca:

1. *La toate cazurile de deces – moarte subită din oraș sau district, să se deplaseze acolo imediat, împreună cu medicul orașului, să examineze cu exactitate împrejurările bolii sau a morții prin examinare externă, respectiv unde este cazul prin autopsie, pentru a cerceta și stabili cauza morții (causam mortis) și pentru a putea întocmi procesul-verbal de constatare (visum repertum), pe care să-l înainteze magistratului orașului.*
2. *Dacă pricina morții bolnavului a fost o boală epidemică, atunci chirurgul orașului trebuie să-i examineze și pe membrii familiei sau pe cei din jur, și să întocmească un raport, pentru a putea împiedica răspândirea infecției, și să izoleze pe cei bolnavi de cei sănătoși.*
3. *Dacă cineva a fost rănit de către altcineva prin bătaie, împușcare, lovire, înjunghiere etc., atunci chirurgul orașului trebuie să-l examineze imediat, să constate toate împrejurările și, respectiv, dacă rana e periculoasă sau mortală, să întocmească un raport amănunțit. Același lucru se va cere și*
4. *În cazurile unde există bănuiala unei otrăviri (veneficii), omucideri (homicidii) sau a unei pruncucideri (infanticidii), examinarea trebuie făcută la toți răniții și la toți morții, fie că ei se află în oraș, fie că se află în district.*
5. *Dacă izbucnesc boli epidemice, atunci chirurgul orașului este obligat să examineze atât pe cei morți din cauza bolii suspecte, cât și toate cazurile de deces din oraș și district, pentru a putea întocmi un raport corect.*
6. *Chiar și atunci când în mod deosebit nu este vorba de vreo boală, chirurgul orașului este obligat să examineze cu atenție, atât în oraș, cât și cartiere, pe cei care au murit fără a apela în timpul bolii la vreun medic, pentru a afla dacă moartea nu a survenit din neglijență. Dacă*
7. *În cazul bolilor epidemice i se întâmpla chirurgului orașului să devină contact într-o casă infectată, atunci acesta este obligat prin jurământ și datorie să se anunțe contact și să întrerupă comunicarea și contactul cu ceilalți.*
8. *Copii abandonăți trebuie de asemenea examinați de către chirurgul orașului, cu asistenta medicului orașului, pentru a stabili dacă s-au născut la termen, normal și în viață sau morți și prematuri.*
9. *Dacă vreunul dintre cei ce se afla la închisoare se va îmbolnăvi, atunci chirurgul orașului este obligat să-l examineze și pe acesta și să întocmească un raport. Și, în sfârșit*
10. *Se are în vedere ca în aceste instrucțiuni unele puncte să fie, după împrejurările timpurilor, completate sau schimbate*

Materialele ne-au fost puse la dispoziție din arhiva veche a orașului Brașov prin bunăvoința D-nei Director Elisabeta Marin căreia îi mulțumim pe această cale

Bibliografie

1. Arhivele naționale – Dir. Jud. Brașov, fond Primăria Brașov, seria registru IV. U. 8,
2. Foaia de titlu – Constituțiile proprii ale orașului Brașov
3. Instrucțiuni pentru medicul orașului – physicus – pg.121-126
4. Instrucțiuni pentru chirurgul orașului – chyrurgus – pg.127-129
5. Jurământul medicului pg. 517
6. Jurământul farmacistului pg. 549